

СЕЗОННА ДИНАМІКА КТЕНОЦЕФАЛЬОЗУ СОБАК У МІСТІ ПОЛТАВА

Євстаф'єва В. О., доктор ветеринарних наук, завідувач кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи

e-mail: evstva@ukr.net

Горб К. О., аспірант

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

Вступ. Блохи представляють собою відокремлену компактну групу паразитичних комах. Дорослі блохи – облігатні кровососи, переважна більшість яких є тимчасовими ектопаразитами ссавців і птахів, що здатні тривалий час перебувати на живителях. За класифікацією вони відносяться до ряду Siphonaptera. В даний час описано понад 2000 видів і 600 підвидів бліх, з яких найбільш розповсюдженими є комахи родини Pulicidae, родів *Pulex*, *Ctenocephalides*, *Spilopsyllus*, *Archaeropsyllus* та родини Ceratophyllidae, родів *Ceratophyllus*, *Nosopsyllus*, що мають важливе ветеринарне і медичне значення.

Види *Ctenocephalide felis* і *Ct. canis* поширені по всьому світу і є найбільш важливими видами бліх, що паразитують на собаках і котах. Прямо чи опосередковано блохи викликають більше дерматологічних патологій у дрібних тварин, ніж всі інші етіологічні агенти. Патогенна дія бліх складається із механічного впливу при безпосередньому укусі, алергічної реакції хазяїна та ефекту кровосання. З одного боку блохи викликають дерматит внаслідок їх укусів, з іншого – виникає гіперчутливість, яка проявляється як алергічний дерматит. Тому, актуальним є більш детальне вивчення особливостей розповсюдження паразитичних комах у популяції домашніх собак в умовах мегаполісу, що дозволить своєчасно профілакувати інвазію та попереджати розвиток дерматологічних патологій, внаслідок паразитування бліх.

Мета роботи полягала у вивченні особливостей інвазування собак паразитичними комахами роду *Ctenocephalides* залежно від сезону року.

Матеріали і методи досліджень. Роботу виконували упродовж 2017–2020 рр. на базі лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії та в умовах ветеринарного сервісу «Vetexpert» (м. Полтава). У процесі епізоотичного обстеження тварин основним показником ураження собак блохами була екстенсивність інвазії (ЕІ). Ентомологічні дослідження проводили методом вичісування волосяного покриву тварин та збору бліх з їх типових місць проживання на тілі собак. Сезонну динаміку за ктеноцефальозу собак досліджували на собаках віком від 1 міс. до 8 років за різних умов утримання (квартирне та вольєрне) у різні сезони року. Всього обстежено 3171 собаку.

Результати досліджень. За результатами паразитологічних досліджень встановлено, що показники інвазованості собак комахами роду *Ctenocephalides* залежать від сезону року (табл.).

Таблиця. Сезонна динаміка ктеноцефальозу собак в умовах міста Полтава

Пора року	Досліджено, гол.	Інвазовано, гол.	ЕІ, %
Зима	756	194	25,66
Весна	817	420	51,41
Літо	828	522	63,04
Осінь	770	433	56,23
Всього	3171	1569	49,48

Так, пік ктеноцефальної інвазії встановлено у весняно-літньо-осінній період року, де ЕІ коливалася в межах від 51,41 до 63,04 %. Зниження показників ЕІ виявлено у зимовий період року (25,66 %).

Аналізуючи вплив умов утримання собак на показники їх екстенсивності ктеноцефальної інвазії у різні сезони року виявлено, що більш ураженими є собаки, що утримуються в приватному секторі у вольєрах (ЕІ – 76,21 %), ніж собаки, що утримаються громадянами міста у квартирах (ЕІ – 26,47 %) (рис.).

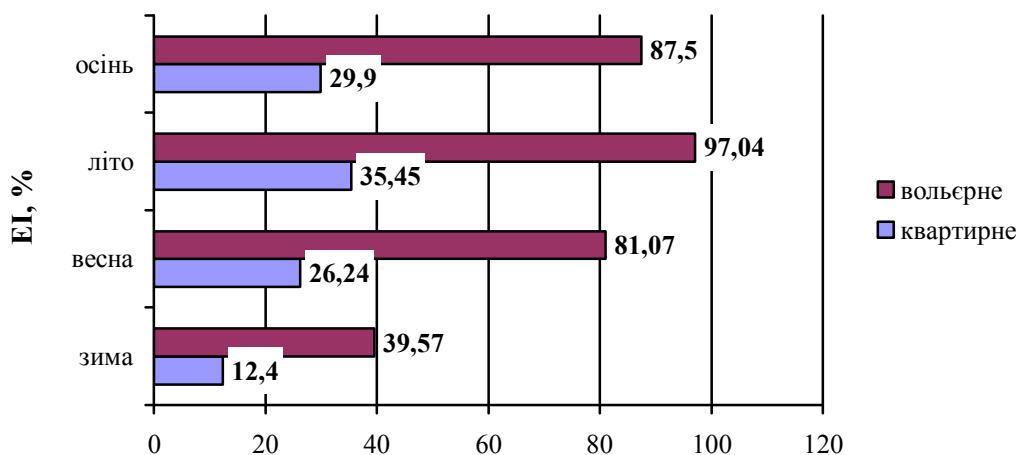

Рис. Сезонна динаміка ктеноцефальної інвазії собак залежно від способу їх утримання

Пік ЕІ у собак за вольєрного утримання встановлено навесні (до 81,07 %), влітку (до 97,04 %) та восени (до 87,5 %). Мінімальні показники інвазування собак блохами виявляли у зимовий період року (ЕІ до 39,57 %).

У собак, що утримувалися в квартирах, максимальні показники ЕІ зареєстровано, також, навесні (до 26,24 %), влітку (до 35,45 %) та восени (до 29,9 %). Зниження екстенсивності ктеноцефальної інвазії встановлено взимку (до 12,4 %).

Таку сезонну динаміку можна пояснити біологічними особливостями паразитичних комах роду *Stenocephalides*, які є тимчасовими ектопаразитами, що живуть і розмножуються у зовнішньому середовищі. Тому більша їх активність спостерігається в теплий період року, що обумовлює їх інтенсивний напад на живителів впродовж цього сезону. Взимку, із зниженням температури, знижується активність бліх, що і призводить до мінімальних показників екстенсивності ктеноцефальної інвазії у тварин.

Висновок. Сезонна динаміка ктеноцефальозу собак характеризується підвищенням екстенсивності інвазії у літній період року (від 35,45 до 97,04 %) та їх зниженням у зимовий період року (від 12,4 до 39,57 %). Водночас показники інвазованості собак паразитичними комахами роду *Stenocephalides* залежать від способу утримання тварин, де більш ураженими є собаки за вольєрного утримання (ЕІ – 76,21 %), ніж собаки, що утримаються громадянами міста у квартирах (ЕІ – 26,47 %).